

10. Система для відеоаналізу Dartfish [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: [Http://www.dartfish.com](http://www.dartfish.com)
11. Технологія Firstbeat [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: [Http://www.firstbeat.pro/system](http://www.firstbeat.pro/system)
12. Система Smartspeed [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.fusionsport.com/products/smartspeed-timing-gates-system>
13. HealthLight Anodyne Pro 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.newsguide.us/>
14. Zeal Optic [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.zealoptics.com/transcend/>
15. Light Force Therapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.lightfortherapy.com>
16. Пристрій Paroos G-100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.thg.ru, hpc.ru>.
17. Innosport [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: www.innosport.eu

The research analyzes innovation in sports: tools, sports equipment, monitoring systems, which should help to monitor progress and physical condition of athletes during training and recovery.

The attention is focused on systems of videoanalytics and monitoring of the physical condition, which are used in the sport. On the basis of these reports one can make the operational control of the training process; get the information to determine health problems; analyze stress levels of a person during the day, analyze the athlete's physical abilities through various tests.

Key words: innovation, sports, Firstbeat, Catapult, Dartfish.

Отримано: 29.04.2016.

УДК378.016:796.42

І.О. Ячнюк

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ «ЛЕГКА АТЛЕТИКА З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ У ВНЗ»

Професійна фізкультурна освіта в наш час перебуває в кризі, що виражається в низькому соціальному статусі учителя фізичної культури в суспільстві і самого предмета в системі вищої освіти, остаточному принципі фінансування і відповідності системної

державної політики в галузі фізичного виховання. Найвний розрив між ступенем підготовленості випускників фізкультурних вишів та факультетів фізичного виховання до роботи в нових соціально-економічних умовах та зміні запитів суспільства. Серед нагальних проблем сьогодення, це уміння сучасного вчителя володіти інформаційно-комунікаційними технологіями і використовувати їх у професійній діяльності. Таки вимоги зумовлено тим що на розвиток професійних якостей вчителя у сучасних умовах позитивно впливає процес інформатизації системи освіти та запровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес. Сучасна освіта зорієнтована на підготовку такого спеціаліста, який готовий швидко реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві та більш відповідально ставитися до своєї праці. У зв'язку з цим у професійній підготовці фахівців більшу увагу необхідно приділяти зміні педагогічних умов організації освітнього процесу, орієнтованих на підготовку особистості майбутніх учителів, зокрема фізичного виховання, що є найважливішим напрямом у забезпеченні якості вищої освіти. Професійна підготовка майбутнього вчителя вимагає нових підходів до питання підготовки кваліфікованого працівника, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, такого, що вільно володіє своєю професією й орієнтується у суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного росту, соціальної і професійної мобільності. В зв'язку з вимогами сьогодення професійна підготовка майбутніх фахівців повинна носити випереджувальний характер та їх оперативного реагування на потреби суспільної і виробничої практики. Тому виникає потреба в постійному оновленні змісту вищої професійної освіти, забезпечення варіативності і гнучкості навчальних планів і програм.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича створює необхідні умови для одержання якісної освіти та визначає основні професійні компетенції, якими повинні володіти випускники:

- соціально-особистісні (формування політичної свідомості, стійкого світогляду, здатність до здорового способу життя);
- інструментальні(навички управління інформацією, навички роботи з комп'ютером, здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою);

– загальнонаукові (базові знання в галузі інформатики, математики, базові уявлення про основи філософії);

– професійні (знання основних напрямків розвитку галузі фізичного виховання і спорту, знання методичних матеріалів з питань фізкультурно-оздоровчої роботи, форми і методи її організації, здатність використовувати знання, уміння й навички галузі у практиці фізичного виховання)

Істотну роль у формуванні базових знань і вмінь, які є фундаментом підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання відіграє навчальна дисципліна «Легка атлетика з методикою викладання», яка спрямована на формування у студентів знань, вмінь та професійно-педагогічних навичок, необхідних для самостійної тренерської, педагогічної, організаторської, наукової та виховної сфер діяльності фахівця з фізичного виховання, а також використання оздоровчої цінності цього виду спорту. Сучасні вимоги до професійної компетентності припускають розширення системи знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної професійної діяльності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту та для їх життєдіяльності взагалі. Ринкова економіка жадає від фахівців високого рівня кваліфікації, яка передбачає наявність необхідних спеціальних, соціально-гуманітарних, соціально-психологічних знань; здатності майбутніх фахівців творчо підходити до виконання своїх професійних функцій; уміння приймати самостійні рішення; прагнення до всебічного професійно-особистісного розвитку; наявність потреби у самореалізації особистості

Легка атлетика – навчальна дисципліна, що включає в себе знання про основи рухи і дії під час ходьби, бігу, стрибків і метанні.

Ключові слова: учитель фізичної культури, освіта, професійна підготовка, легка атлетика, навчальний процес.

Принципово нова суспільна ситуація, яка склалася в Україні, зумовила реформаційні процеси в галузі професійної освіти в цілому й у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури й спорту зокрема. Модернізації вищої професійної освіти в галузі фізичної культури є складовою процесу загальної стратегії освітньої політики держави. Слід зазначити, що сучасний етап професійної підготовки вчителів характеризується освітніми інноваціями, спрямованими на збереження досягнень минулого і, водночас на модернізацію системи

освіти відповідно до вимог часу, новітніх надбань науки, культури і соціальної практики.

Глобальні зміни у сучасному суспільстві, реформування системи вищої освіти України вимагають приділення особливої уваги до професійного навчання. Метою вищої освіти є всебічна підготовка фахівця як особистості та найвищої цінності суспільства, розкриття її талантів. На різних етапах розвитку вищої освіти в Україні одне з перших місць займає питання про стан професійної підготовки учителя фізичної культури, ефективність якої залежить як від набуття практичних умінь так і теоретичних знань.

Ці процеси оновлення продиктовано, з одного боку, загальними тенденціями модернізації сучасної вищої освіти України в контексті європейських освітніх інтеграційних і глобальних процесів, що здійснюється відповідно до Національної доктрини розвитку освіти в Україні, Болонської декларації (1999), рекомендацій ЮНЕСКО [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури постійно знаходиться в полі зору спеціальних науково-дослідних установ, наукових колективів й окремих дослідників. Результати теоретичного аналізу досліджуваної проблеми свідчать про зростання інтересу вітчизняних дослідників до підготовки фахівців фізичної культури, при цьому розглядаються такі її аспекти: створення ступеневої системи підготовки фахівців із фізичної культури (Я. Боллобаш, 1996); професійно-педагогічна підготовка спортивних педагогів (К. Козлова, 2001; Т. Овчаренко, 2002); підготовка майбутнього вчителя фізичного виховання до пошукової роботи (Л. Завацька, 1994); профорієнтаційна робота вчителя фізичного виховання (Ю. Ніколаєв, 1994).

Зокрема значний вклад у розробку професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту відображено в працях вітчизняних науковців (Г.М. Арзютов, О.М. Вацеба, Е.С. Вільчовський, М.С. Герцик, О.Ц. Демінський, В.І. Завацький, О.С. Куц, В.М. Платонов, Б.М. Шиян, Ю.М. Шкретій). Так, лише за останні роки в Україні було проведено низку науково-практичних конференцій, присвячених виключно цій проблемі, або це питання обговорювалося поряд з іншими напрямками наукових досліджень.

Мета нашого дослідження полягає в обґрунтуванні наукових основ та підходів до теоретико-методичних принципів викладання предмету «Легка атлетика з методикою викладання у вищому навчальному закладі».

Серед нагальних проблем сьогодення, це уміння сучасного вчителя володіти інформаційно-комунікаційними технологіями і

використовувати їх у професійній діяльності. Такі вимоги зумовлено тим, що на розвиток професійних якостей вчителя у сучасних умовах позитивно впливає процес інформатизації системи освіти та запровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес.

Основним нормативним документом, що визначає організацію навчального процесу в рамках освітньо-кваліфікаційної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання, є навчальні плани – нормативний документ вищого навчального закладу, який складається на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки фахівців і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного і підсумкового контролю. У навчальному плані відображається також обсяг часу, передбачений на самостійну та індивідуальну роботу студента.

Професійна підготовка фахівців напряму підготовки 6.0102001 «Фізичне виховання» в Чернівецькому національному університеті складається з трьох взаємообумовлених циклів: цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки, цикл природничо-наукової підготовки та цикл професійної та практичної підготовки.

Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки у результаті вивчення дисциплін (історія, економіка, філософія та ін.), передбачає формування стійкого світогляду, політичної свідомості, правильного сприйняття сучасних проблем розвитку суспільства, людського буття, духовної та політичної культури. Формування базових уявлень про основи філософії, що сприяють розвитку загальної культури соціальної особистості, схильних до етичних цінностей, знання вітчизняної та світової історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності. Так на гуманітарну та соціально економічну підготовку відводиться 1224 години, що складає 34 кредитів.

Цикл природничо-наукової підготовки у результаті вивчення дисциплін передбачає формування сприйняття етичних норм поведінки відносно природи, здатності до здорового способу життя, володіння основними методами контролю за фізичним станом та впливом фізичних навантажень на організм (анатомія, фізіологія, фізична реабілітація та ін.).

У сучасній підготовці майбутнього фахівця фізичної культури у педагогічному ВНЗ провідне місце традиційно відводиться природничо-науковій складовій, яка є базовою системоутворюючою

основою для формування професійних спеціалізованих знань та вмінь. Оскільки в останній час спостерігалось зростання уваги до предметів гуманітарної та соціально-економічної підготовки і професійної та практичної підготовки, то виникла тенденція зменшення загального відсотка природничо-наукових дисциплін у структурі підготовки фахівців цієї спеціальності, яка відповідала загальнодержавній стратегії, зорієнтованій на професіоналізацію вищої педагогічної освіти. На природничо-наукову підготовку відповідно 1404 години, що складає 39 кредитів.

Цикл професійної та практичної підготовки у результаті вивчення дисциплін передбачає формування знань у галузі «Фізична культура і спорт», зокрема спеціальних дисциплін (методика викладання гімнастики, методика викладання легкої атлетики, плавання та ін.), основних напрямків розвитку галузі фізичного виховання і спорту, розуміння основних принципів і методів та їх застосування у практиці навчально-виховного процесу з фізичного виховання. Цей цикл передбачає формування базових уявлень про основи психології, педагогіки, що сприяють розвитку умінь та їх застосування в професійній діяльності (психологія, педагогіка та ін.). А також оволодінням теоретико-методичними знаннями і руховими уміньми з основних видів фізичної культури (здійснюється під час аудиторних занять та самопідготовки). Відповідно до діючих навчальних планів на дисципліни цього циклу виділяється найбільше навчальних годин. На професійну та практичну підготовку відводиться 6012 години, що складає 167 кредитів [2].

Практичний цикл – передбачає оволодіння професійно важливими вміннями та навичками: науково-дослідної діяльності, організаційно-педагогічної діяльності, підвищення спортивної майстерності.

У результаті засвоєння теоретичних і методичних знань, а також оволодіння руховими вміннями й навичками практичної підготовки студенти повинні знати і вміти: різні методики проведення занять фізичною культурою з особами різного віку, статі, фізичного розвитку, фізичної підготовленості; науково-методичне обґрунтування використання засобів і методів фізичного виховання; особливості розвитку фізичних якостей і формування рухових навичок; нормативно-програмове забезпечення навчального процесу: застосовувати педагогічні і медичні методи контролю у навчально-тренувальному процесі; володіти високим рівнем технічної підготовки; удосконалювати власний рівень спортивної підготовки; володіти навичками страхування; надавати першу медичну допомогу при

травмуваннях на заняттях; санітарно-гігієнічні вимоги при заняттях фізичними вправами; вимоги щодо безпеки проведення занять фізичними вправами. Такі уміння і навички можна сформувати тільки в процесі безпосередньої викладацької діяльності, для чого навчальними планами усіх ОКР передбачена педагогічна практика студентів. Базами педагогічної практики є різні типи навчальних закладів – загальноосвітні школи (для ОКР «бакалавр» та «спеціаліст») [3].

Навчальні дисципліни в планах розташовані у відповідності до структурно-логічної схеми підготовки майбутнього фахівця з фізичної культури, яка передбачає міжпредметні зв'язки, послідовність та наступність вивчення дисциплін.

Істотну роль у формуванні базових знань і вмінь, які є фундаментом підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання відіграє навчальна дисципліна «Легка атлетика з методикою викладання», яка спрямована на формування у студентів знань, умінь та професійно-педагогічних навичок, необхідних для самостійної тренерської, педагогічної, організаторської, наукової та виховної сфер діяльності фахівця з фізичного виховання, а також використання оздоровчої цінності цього виду спорту.

Легка атлетика – навчальна дисципліна, що включає в себе знання про основи руху і дії під час ходьби, бігу, стрибків і метань.

Легка атлетика є однією з основних нормативних дисциплін, які викладаються студентам факультету фізичної культури та здоров'я людини. Вона є теоретико-методологічним підґрунтям для багатьох інших практичних дисциплін, які студенти вивчають протягом навчання на факультеті.

Основною метою вивчення цієї навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основами техніки і методикою навчання легкоатлетичних вправ, формування комплексних знань, вмінь та навичок у майбутніх педагогів фізичної культури. Засвоєння професійних умінь в процесі вивчення легкоатлетичних вправ, знань щодо техніки виконання легкоатлетичних вправ. Набуття умінь та навичок науково-методичної діяльності, формування комплексу рухових навичок та фізичних якостей, необхідних в професійній діяльності фахівця з фізичної культури та планування навчально-тренувального процесу з легкої атлетики. Опанування студентами практичними навичками в організації та проведенні спортивно-масових змагань з легкої атлетики.

На вивчення навчальної дисципліни «Легка атлетика з методикою викладання», відводиться 162 години (4.5 кредитів). Структура навчальної дисципліни складається з чотирьох змістовних

модулів. Модульний принцип побудови змістових модулів циклу професійної та практичної підготовки дає змогу застосовувати різні методи та організаційні форми які взаємопов'язані технологічними процесами та забезпечують досягнення поставлених цілей, формування знань та вмінь у студентів у період вивчення предмету легка атлетика.

У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з фахівців з фізичного виховання навчальна робота з курсу «Легка атлетика з методикою виховання» здійснюється у вигляді теоретичних занять (лекцій), практичних занять, самостійних та індивідуальних занять.

На лекційних заняттях майбутнім фахівцям з фізичного виховання викладаються основні поняття щодо історії виникнення та розвитку легкої атлетики як виду спорту, основи техніки та методики навчання легкоатлетичних вправ, правил суддівства змагань, методика проведення уроків фізичної культури з легкої атлетики у навчальних закладах та методика проведення спортивного тренування.

На практичних заняттях майбутні фахівці під керівництвом викладача, шляхом виконання певних відповідно сформульованих завдань закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування та оволодівають сучасними методами організації професійної діяльності, вивчають, удосконалюють професійні уміння, та закріплюють одержані знання і навички що до майбутньої професії. Вивчають методику навчання та виконання легкоатлетичних вправ; послідовність навчання та методику викладання легкої атлетики в школі та самостійне проведення занять. Перелік тем практичних занять визначається програмою навчальної дисципліни. Практичне заняття включає проведення контролю знань, умінь та навичок, постановку загальної проблеми (завдання) викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язання задач з їх обговоренням, вирішення контрольних завдань, їх перевірка та оцінювання.

Висновки: Ефективність навчального процесу з предмету «Легка атлетика з методикою викладання» може бути підвищена за умов комплексного удосконалення форм і методів навчального процесу: впровадження мультимедійних технологій для лекційних занять, навчальних посібників з тестовими та індивідуальними завданнями для самостійної підготовки студентів

З метою розробки сучасного навчально-методичного комплексу для вивчення предмету легка атлетика з використанням традиційних та новітніх засобів і методів педагогічних технологій проведений критичний аналіз літератури. Нами був розроблений навчально-методичний комплекс, який включає комп'ютерні презентації до

лекційних занять, а для оптимізації самостійної підготовки студентів видано навчальні посібники для студентів 1 та 2 курсів.

Список використаних джерел:

1. Вища освіта України і Болонський процес // Навчальний посібник / За ред. Кременя В. Г. Упорядники: Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубіянко В. В., Бабин І. І. – Київ – Тернопіль, 2004.– 286 с.
2. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра фізичного виховання / Галузь знань: (нормативний документ Міністерства освіти і науки України).
3. Ячнюк Ю.Б. Преддипломна та магістерська педагогічна практика студентів факультетів фізичного виховання та спорту : навч.-метод. посіб. / Ячнюк Ю. Б., Воробйов О. О., Ячнюк І. О., Мединський С. В. – Чернівці: Рута, 2006. – 44 с.
4. Ялович В.Т. Теорія і методика вивчення видів легкої атлетики в школі (Біг. Стрибки. Метання) : навч. посіб. / В. Т. Ялович., В. М. Сергієнко: навч. посіб. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – 228 с.
5. Jakiv J. Profesiina pidgotovka fahivciv fizychnoi kultury i sportu / J Jakiv // Fyzyczne, sport i kultura zdorovja u suchasnomu suspilstvi:zb. nauk.pr / – Luck,2012. – № 3(19).– S. 115-117.

The article deals with the requirements for training qualified teachers of physical education, competitive labor market, competent, responsible, and able to work effectively in the speciality at international standards, ready for continuous professional development and self-improvement. The obvious is the need to strengthen the emphasis in the conceptual basis of professional training of physical education and sports specialists in the direction of providing quality education, adequate to modern needs. The main demand for higher school is providing students with high quality vocational education and teaching students to self-improvement and continuous self-development. One of the stages of the preparation process of future specialists in physical education is their extracurricular activity, which promotes their self-development and deepening of their professional knowledge and quality. Extracurricular activity includes individual and independent activities of students that develop their ability to work with specialized literature and modern information and communication technologies and promote different ways of problem solving, which is required by radical changes today.

Professional training of specialists 6.0102001 training direction Physical Education at Chernivtsi National University consists of three interrelated cycles: the cycle of humanitarian and socio-economic training, cycle of natural-scientific training and cycle of professional and practical training.

The cycle of humanitarian and socio-economic training, involves the formation of stable outlook, political consciousness, the correct perception of modern problems of society, human existence, spiritual and political culture.

The cycle of natural - scientific training involves the formation of ability of a healthy lifestyle, owning the main methods control of physical condition and the impact of physical activity on the body.

The cycle of professional and practical training involves the formation of knowledge in the field of “Physical culture and sport” and the mastery of theoretical and methodological knowledge and motion skills of the main types of physical training in particular specialized disciplines (gymnastics, athletics, swimming, etc.).

The important role plays a training course “Athletics of teaching methods” in the formation of basic knowledge and skills which are the foundation of training of future specialists in physical education. It aims at developing students’ knowledge, skills and professional - pedagogical skills needed for independent coaching - pedagogic, organizational, scientific and educational spheres of specialist in physical education and the use of recreational values of that kind of sport.

Athletics - academic discipline that includes knowledge of base movements and actions during walking, running, jumping and throwing.

Athletics is one of the major legal disciplines taught students of faculty of physical education and health. It is a theoretical and methodological foundation for many other practical subjects that students study at the faculty.

Key words: teachers of physical culture, education, professional training, athletics, studying process.

Отримано: 25.05. 2016